

Colònia Viladomiu Vell

Gironella

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A l'extrem sud del municipi, a peu de riu Llobregat.
Emplaçament L'accés a la colònia des d'un vial que surt a la rotonda d'accés a Cal Bassacs a la C-16z.

Coordenades:

Latitud: 42.00926
Longitud: 1.8853
UTM Est (X): 407696
UTM Nord (Y): 4651405

Classificació

Número de fitxa 08092 - 58
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX-Xx
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Número inventari si. IPA, 3323
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: públic/privat. Diversos propietaris.
Fitxes associades:
[Torre de l'amo de Viladomiu Vell](#)
Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa: dt., 14/11/2017 - 01:00

Descripció

La colònia de Viladomiu Vell està situada entorn a un quilòmetre al sud de Cal Bassacs. Es tracta d'una colònia construïda en paral·lel al riu, de nord a sud, a l'entrada de la colònia trobem a un costat l'església (junt amb algun edifici annex) i a l'altre costat, la torre dels amos; un tros més amunt el xalet del director. Així, en primer lloc els espais més emblemàtics, de poder simbòlic, l'església i la torre, després la part central destinat als habitatges dels treballadors, i a la part final, la zona industrial, la fàbrica. Els habitatges estan distribuïts amb tres fileres de blocs paral·leles que configuren l'espai urbà, carrers i places; així, al carrer superior, el de més a ponent, hi ha dos blocs disposats en filera, un a continuació de l'altre; a grans trets es tracta d'uns edificis de planta rectangular allargada, formada per tres plantes de pisos (planta baixa i dues plantes) i una planta semisoterrània accessible des del carrer de sota, ja que el terreny té un lleuger desnivell, aquest són destinats bàsicament a garatges. La façana principal que obra al carrer de Puig Sacalm, és la característica façana de galeries, conformada per tres fileres o carrers de galeria obertes amb obertures d'arcs rebaixats suportats sobre pilars; en aquesta façana s'obren els accessos a les plantes baixes i a les caixes d'escala d'accés als pisos superiors. Tres de les façanes laterals d'aquests blocs es mantenen sense revestiment, permetent veure els murs que són de pedra amb reforç de maó massís a les cantoneres i en els emmarcaments de les obertures, en el cas del bloc més nord, conformant a més un guardapols decoratiu; en aquest mateix, podem veure les obertures de la façana lateral sud a nivell de planta baixa compta amb les obertures emmarcades en carreus de pedra. Els altres blocs, un al carrer o filera central i dos al carrer de baix, col·locats també un a continuació de l'altre, són també de planta rectangular allargada, de tres plantes (baixa i dos pisos) i coberta a dos vessants de teula àrab amb un ràfec decorat amb una combinació geomètrica feta amb maó massís; els murs mostren la planta baixa feta de carreus de pedra i la resta amb la superfície arrebossada i pintada; les obertures en les façanes principals i laterals són de tall recte i distribuïdes regularment, els portals d'accés a les escales interiors obren en tots ells al carrer Puig Llançada; les façanes posteriors (al bloc més de ponent obra a l'oest i en els blocs més de llevant obren al riu a l'est) disposen d'obertures que donaven a galeries amb balcó, la majoria de les quals avui dia modificades i tancades. El bloc de pisos del costat est situat davant l'església, té planta en forma de L invertida, comptant amb un volum que es situa davant l'església i que acollia les escoles i espais comunitaris. Entre ambdós hi ha la plaça principal de la colònia, la de l'església. Delimitada entre les tres fileres de blocs i a l'extrem sud l'accés a la fàbrica, hi ha una altra plaça; el carrer de Puig Sacalm, el carrer de dalt, és a manera de passeig, amb bancs i plataners.

Observacions:

La Colònia Viladomiu Vell està inclosa en el "Pla director urbanístic de les colònies industrials del Llobregat"; el municipi de Gironella està comprès dins el Pla juntament els d'Avià, Balsareny, Berga, Casserres, Gaià, Navàs, Olvan i Puig-reig (DOGC núm. 4940 publicat el 03/08/2007).

A l'extrem sud del conjunt hi ha la zona industrial, la fàbrica, amb accés a través d'un gran portal obert en el mur perimetral de delimitació de l'espai fabril; a la zona d'accés hi ha alguns edificis bastits a ple segle XX, entre els quals les oficines, la bàscula, etc. Del conjunt productiu destaca la gran nau central de planta rectangular allargada, tres nivells d'obertures i coberta de teula àrab a dues vessants; al seu voltant hi ha altres naus i edificis, diverses de les estructures adossades a la nau central, mostren volumetries i acabats diversos, tractant-se d'edificis de diferents funcionalitats i cronologies. Al costat nord del conjunt s'alçava la xemeneia de la màquina de vapor, avui dia desapareguda. Paral·lel al riu i a la colònia, circula el canal que condueix l'aigua des de la resclosa, situada uns metres aigües amunt, fins la fàbrica; també cal destacar la zona d'horts situada al voltant del canal. A pocs metres de la torre de l'amo també hi ha el xalet del director, una estructura de casa a quatre vents adossada al terreny per el costat de ponent, de planta baixa, primera i planta sota-coberta; en el primer pis, destaca la galeria a manera de balconada continua coberta i el nivell de planta sota-coberta que es desenvolupa en la

mateixa coberta, mostrant només façanes laterals entre els diferents plans de teulada; la teulada és de teula plana de ceràmica amb ràfecs suportats per caps de biga de fusta.

Història

La colònia Viladomiu Vell, va ser fundada per Tomàs Viladomiu Bertran, membre d'una nissaga vinculada a la indústria de filats i teixits des d'antic. Els orígens de la família es documenten des d'inicis del segle XVI a Vilada, des d'on es traslladaren a Berga. Al llarg dels anys es coneixen nombroses notícies que documenten la relació dels Viladomiu amb la manufactura tèxtil, mostrant l'evolució i creixement dels seus negocis a partir de l'adaptació a les noves demandes i necessitats de cada període. El pare de Tomàs Viladomiu va traslladar-se a Sallent en casar-se amb Antònia Bertran, de la casa Cal Rei, població on continuaria dedicat als filats i teixits, i on va néixer el fundador de les colònies Viladomiu, qui continuaria les trajectòries de negoci de la família. Tomàs Viladomiu Bertran va decidir-se a instal·lar una fàbrica i colònia riu Llobregat aigües amunt, veient les possibilitats que oferia la zona, encara escassament industrialitzada. La ubicació escollida van ser els terrenys de la Plana de Santa Marc, que comprà als germans Feliu. A partir del 1868 s'inicia la història de la colònia de Viladomiu amb la sol·licitud d'aprofitament d'aigües per construir una fabrica, les obres s'iniciarien amb la construcció d'una primera nau, la resclosa i canal, i els primers edificis per allotjar els treballadors. Posteriorment la colònia aniria creixent i incorporant elements, l'església (1885), la muralla, la torre (1910), les escoles, ampliant els blocs de pisos, ampliant la fàbrica, etc. Un cop havia arrencat la producció (1871), l'empresa "Viladomiu e Hijos", va comprar i iniciar els tràmits per construir una nova colònia en uns terrenys situats més al sud de Viladomiu Vell. En aquest cas, els terrenys es van comprar a la mateixa família, la parcel·la on es construiria el nou projecte es denominava la Clau de Sant Marc, les denominacions dels terrenys s'emprarien mentre van estar les dues colònies sota la mateixa empresa; a partir del 1896, els fills de Tomàs Viladomiu parteixen l'herència i cada colònia Viladomiu Vell i Viladomiu Nou passen a estar gestionades per empreses diferents. El 1882 l'empresa va aconseguir l'estatut de colònia agrícola i industrial que li permetia beneficiar-se de determinades exempcions fiscals. Des de la fundació de la colònia Viladomiu Nou i fins el 1989 va estar gestionada per diferents empreses vinculades a la família Viladomiu. La gestió de la colònia i fàbrica de Viladomiu Nou es va fer a través de diferents empreses, ja que al llarg dels anys van anar canviant: 1869-1887: Viladomiu e Hijos, 1888-1896: Viladomiu Hijos, a partir d'aquí cada colònia Viladomiu emprèn el seu propi camí empresarial, 1896-1906: José Viladomiu Montañá, 1907-1927: José y Jacinto Viladomiu; 1928-1934: José Viladomiu Senmartí; 1934-1989: Manufacturas Viladomiu S.A.

Bibliografia

- BUSQUETS I CASTELLA, J.; MONTAÑA, D.; PUJOL, J.; SERRA, R.: (1999): Gironella. Notes històriques. Gironella: Edicions del Centre d'Estudis de l'Associació Cultural El Vilatà del Berguedà, Col·lecció L'Escambell, núm. 12.
- CASALS, R. Pvre. (2002): La Colònia Viladomiu Vell (1868-1935). Barcelona: Centre d'Estudis i Difusió del Patrimoni Industrial.
- S/A. (1993): Cent imatges per a la història: Gironella, 1885-1973. Gironella: Associació Cultural El Vilatà; col·lecció l'escambell, 4.
- SERRA, R. et altri (1991): Guia d'Art del Berguedà. Berga, Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà.
- SERRA, R.; CASALS, L. (fotografies) (2000): Colònies Tèxtils de Catalunya. Barcelona: Angle Editorial i Caixa de Manresa.
- SERRA, R. (2013): "Els orígens de la industrialització tèxtil de Gironella: Cal Metre, Cal Bassacs,

Viladomiu Vell i Viladomiu Nou2. L'Erol, núm. 118, pàg. 21-30.

-SOLER i RIBA, R. (2005): Viladomiu Nou. Berga.

-VALL CASAS, P. (1999): De colònies tèxtils a Parc Fluvial. El sistema de colònies tèxtils del Baix Berguedà. Gènesi i revaloració. Barcelona: Marcombo.

-VVAA (1994): Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà, volum 5, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

-TEIXIDOR, E. (2010): Vida de colònia. Les colònies tèxtils a Catalunya. Barcelona: Angle Editorial.

